

Силабус курсу:

**ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І
ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	051 «Економіка», 076 «Підприємництво та торгівля»
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	3
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	іспит

Автор курсу та лектор:

к.х.н., доц., Маслош Ольга Володимирівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри економіки і підприємництва

посада

maslosh@snu.edu.ua

509аГК, за

розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

к.х.н., доц., Маслош Ольга Володимирівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Мета дисципліни **«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»** є формування комплексної системи знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень з різним ступенем визначеності, невизначеності та ризику

Завдання дисципліни **«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»** – засвоєння методологічних підходів до прийняття господарських рішень; дослідження і класифікація керованих та некерованих факторів впливу на процес прийняття господарських рішень; вивчення основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень; оволодіння технологіями прийняття господарських рішень в умовах визначеності і невизначеності; засвоєння основних методичних підходів до аналізу ризиків та управління ними; набуття навичок самостійного аналізу ризиків, їх ідентифікації та оцінки.

Курс є обов'язковою освітньою компонентою для студентів спеціальностей 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», може бути корисним майбутнім інженерам, менеджерам і фінансистам.

Результати навчання:

студент *повинен знати*: сутнісну характеристику та технологію прийняття господарських рішень; методологічні основи підготовки, обґрунтування та оцінки господарських рішень; основи прогнозування та аналізу господарських рішень; вплив підприємницьких ризиків на прийняття господарських рішень; природу виникнення невизначеності та ризиків, їх різновиди і вплив на якість господарських рішень; теоретичні аспекти ризик-менеджменту

вміти, мати навички: проводити прогнозування, оцінку та аналіз прийняття господарських рішень на підприємстві; обґрунтовано визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень; оцінювати рівень ризику підприємницької діяльності; здійснювати обґрунтований вибір оптимального господарського рішення на підставі критеріїв в умовах визначеності, невизначеності та ризиків; здійснювати комплексне оцінювання підприємницьких ризиків.

Передумови до початку вивчення:

Навчальна дисципліна **«Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»**, вивчається після вивчення навчальних дисциплін Статистика, Економетрика, Економіко-математичне моделювання, Управління проектами, Економіка підприємства та мікроекономіка, Основи менеджменту та підприємництва

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
4. ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.
5. ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
6. ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
7. СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.
8. СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
9. СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.
10. СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.
11. СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ /ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Сутнісна характеристика господарських рішень.	2/0/2	Господарські рішення, їх сутність, ознаки та класифікація. Вимоги до господарських рішень та умови їх прийняття. Суб'єкти підготовки і прийняття господарських рішень. Форми представлення і реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм представлення та реалізації господарських рішень	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Технологія прийняття рішень господарської діяльності	1/0/1	Елементи та етапи процесу прийняття господарських рішень. Стили прийняття господарських рішень. Типологія моделей прийняття господарських рішень. Чинники, що впливають на процес обґрунтування і прийняття господарського	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ /ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			рішення. Умови прийняття господарського рішення залежно від ступеня визначеності інформації. Контроль за виконанням господарських рішень. Види контролю	
3.	Методологічні основи підготовки господарських рішень	2/0/2	Класифікація методів розробки господарських рішень та фактори, що впливають на процес їх прийняття. Характеристика критеріїв найліпшого рішення. Методи прийняття господарських рішень та їх класифікація. Формалізовані методи прийняття господарських рішень. Неформалізовані методи прийняття господарських рішень. Дерево рішень.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	1/0/1	Якість господарського рішення: сутність, властивості, чинники. Ефективність господарських рішень та критерії їх обґрунтування. Оцінювання ефективності	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Прогнозування та аналіз господарських рішень	2/0/2	Сутність та роль прогнозування в прийнятті господарських рішень. Методи прогнозування в прийнятті господарських рішень. Аналіз господарських рішень. Дерево рішень як інструмент аналізу	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
6.	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2/0/2	Сутність невизначеності. Причини невизначеності при прийнятті господарських рішень. Види невизначеності та способи її зниження.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.	2/0/2	Концепція корисності. Пріоритети та їх числове вираження. Корисність за Нейманом. Різні ставлення до ризику та корисність.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
8.	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.	2/0/2	Причини виникнення ризику в діяльності підприємств. Необхідність врахування ризику при обґрунтуванні господарських рішень. Сутність ризику як	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ /ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			економічної категорії. Основні риси ризику. Сутність, види та умови виникнення ризикових ситуацій. Функції економічного ризику. Чинники, що визначають рівень ризику. Види ризику в діяльності підприємств	
9.	Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику.	2/0/2	Сутність фінансових рішень, їх види. Теорія оптимального портфеля. Інвестиційні рішення. Критерії прийняття рішень при обґрунтуванні доцільності інвестицій. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
10.	Основи ризик-менеджменту, напрями і методи зниження рівня ризику.	1/0/1	Сутність управління ризиком (ризик-менеджменту), його мета і завдання. Підходи і принципи управління ризиком. Стратегія й тактика управління ризиком. Змістова характеристика процесу ризик-менеджменту на підприємстві. Організація та фінансування управління ризиком на підприємстві..	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Логвінова О. П., Семененко І. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч. посібник / О. П. Логвінова, І. М. Семененко. — Х.: ФОРТ, 2015. — 369 с.
2. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.]/ С.М. Клименко, О.С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2006 – 117 с. – URL: <http://www.twirpx.com/file/189683/>
3. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусев О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/550/1/%D0%9E%D0%B1%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BD%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
4. К. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.]/ С.М. Клименко, О.С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2006 – 117 с. – URL: <http://www.twirpx.com/file/189683/>

5. Вітлинський В.В. та ін. Економічний ризик: ігрові моделі: [Навч.посібник] / В.В. Вітлинський, П.І. Верченко, А.В.Сігал, Я.С.Наконечний; за ред. В.В.Вітлинського. – К.: КНЕУ - 2002. – 446с.
6. Вітлинський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [Монографія]/В.В. Вітлинський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480с. – URL:http://galsite.at.ua/load/3kurs/vitlinskij_v_v_velikoivanenko_g_i_rizikologija_v_ekonomici_ta_pidpriemnictvi/54-1-0-783
7. Вітлинський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [Монографія]/В.В. Вітлинський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480с. – URL:
http://galsite.at.ua/load/3kurs/vitlinskij_v_v_velikoivanenko_g_i_rizikologija_v_ekonomici_ta_pidpriemnictvi/54-1-0-783
8. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: [Навч.посіб.] / А.О. Старостіна: ІВЦ “Видавництво Політехніка». - 2004. – 200 с. – URL: <http://www.twirpx.com/file/609724/>
9. Економічний ризик і методи його вимірювання: [Навчально-методичний комплекс]. – Тернопіль: ТНЕУ. – 2012. – 126 с. – URL: http://www.ec-study.com/ru/literature/b101513_kolektiv_navchalno_metodichnij_kompleks_z_distiplini_ekonomichnij_rizik_i_metodi_yogo_vimiryuvannya.htm
10. Івченко І.Ю. Економічні ризики. [Навчальний посібник] / І.Ю. Івченко. - К.: "Центр навчальної літератури", 2004. – 304 с. – URL: <http://borzak.ucoz.ua/load/3-1-0-13>
11. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцін Клименко ка ризиків: [Навч. посібник] / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. — К.: КНЕУ, 2005. — 252 с.
12. Приймак В.М. Прийняття управлінських рішень: [Навч. посіб.] / В.М. Приймак. – К.: Аіка. - 2008. – 240 с.
13. Ситник В.Ф. Системи підтримки рішень: [Навч. посіб.] / В.Ф. Ситник. – К.: КНЕУ. - 2004. – 614 с.
14. Шегда А.В., Голованенко М.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: [навч.посіб.] / А.В. Шегда, М.В. Голованенко; за ред. А.В. Шегди. - К.: Знання. - 2008. – 271 с.
15. Машина Н.І. Економічний ризик і методи його вимірювання / Н.І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури. - 2003. – 188 с.

Методичне забезпечення

1. Логвінова О. П., Семененко І. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч. посібник / О. П. Логвінова, І. М. Семененко. — Х.: ФОРТ, 2015. — 369 с.
2. Тексти лекцій з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» (для студентів напряму 6.030504 «Економіка підприємства») / Уклад.: О.А. Овечкіна, І.В. Моргачов, К.В. Іванова – Сєверодонецьк, 2010. – 160 с.
3. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» (для студентів спеціальності 7.050107 «Економіка підприємства») / Уклад.: О.А. Овечкіна, І.В. Моргачов, К.В. Іванова – Сєверодонецьк, 2010. – 85 с.

1. Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Індивідуальне завдання 1 (реферат)	18

Індивідуальне завдання 2 (самостійно розроблені тестові завдання)	24
Індивідуальне завдання 3 (розрахункова робота)	12
Індивідуальне завдання 4 (ситуаційні завдання)	6
Іспит	40
Разом	100
Додатково за бажанням студента до оцінки може бути враховано 10 балів за підготовку та публікацію тез в межах дисципліни, але сумарна оцінка не може перевищувати 100 балів.	

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перераховано певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії або, якщо встановлено відповідними наказами дистанційно, відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- дотримуються правил внутрішнього розпорядку університету,
- проявляють толерантність, доброзичливість та виваженість у спілкуванні зі студентами та викладачами,
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.

